

Kyuuquot¹ den 16 Januar 1878

Lieber Arnold!

Dein letzter, ich vergesse mich, dein erster Brief kam, nebst Broschüren, in einem Schiffe herangebummeln Sonntag den 13ten Januar. Ich musz es gestehen, ich dachte gar nicht mehr an ein Schreiben von dir, obschon ich oft an dich dachte.

Jouw laatste, ik vergis mij, jouw eerste brief kwam, samen met folders, zondag 13 januari per boot binnengedruppeld. Ik moet toegeven dat ik er niet meer aan gedacht had dat je zou schrijven, hoewel ik er wel vaak aan dacht.

Ich erzählte einst den Wilden von Hesquiath², es seien vielleicht zwei Priester in Victoria angekommen; einer sei aus meiner Heimath, und stellte einen Vergleich ein von Ort zu Ort - denn von Stunden und Meilen verstehen sie nichts - um ihnen deutlich zu machen wie weit unsere väterlichen Häuse von einander entfernt sind.

Ik vertelde eens aan de wilden van Hesquiath, er zijn wellicht twee priesters in Victoria daar aangekomen waarvan er een uit mijn vaderland komt, een vergelijking van plaats tot plaats, want van uren en mijlen begrijpen zij niets – om ze duidelijk te maken hoe ver ons moederhuis van elkaar verwijderd is.

Dann legte ich ihnen aus wie wir so lange zusammen studiert hatten, und immer Herzens-Freunde waren. Ich fügte hinzu: Ich möchte zwei Hundert Dollars geben. und mit Freude, um diesen Freund zu sehen.

Dan legde ik uit hoelang wij samen gestudeerd hebben en nog altijd erg goede vrienden zijn. Ik zei daarbij: Ik zou met plezier 200 dollar geven om deze vriend te zien.

Du sprichst von Versöhnung; Ich meinerseits kann in keiner Sprache besser meine Gefühle ausdrücken - dir gegenüber - als in dem indianischen Dialecte. Ja-ak heiszt krank. Ja-aks bedeutet: Ich bin krank; Ja-aks sohtibl: Ich liebe dich von Herzen. Doch in der ind. Sprache sagt es mehr als man im Deutschen zurückgeben kann, was schon hervorgeht aus dem dasz Ja-aks ich bin krank heiszen soll.

¹ Een nederzetting op Vancouver Island waar de afzender van deze brief Joseph Nicolaye priester

was.

kaartje: wikipedia.

² Idem waar August Brabant priester was

Je spreekt over verzoening. Ik kan van mijn kant min gevoel niet beter uitdrukken dan in het Indiaanse dialect. *Ja-ak* betekent ziek, *ja-aks* betekent: ik ben ziek, *ja-aks sohtibl*: ik hou zielsveel van jou. In de Indiaanse taal kun je beter uitdrukken dan in het Duits, wat je al kunt zien uit het *ja-aks* ik ben ziek.

Dasz ich dich in Victoria wahnte. kam daher, der Stellvertreter vom Bisschof, Fath. Jonckan, schrieb uns eines Briefes gemäsz vom Bischof Seghers soll er Einen der neuen Priester für ein Jahr nach Alaska schicken.

Omdat de plaatsvervanger van de bisschop, de eerwaarde heer Jonckan³, een brief geschreven had namens bisschop Seghers⁴ over een nieuwe priester die een jaar lang naar Alaska gezonden zou worden, dacht ik dat je in Victoria was..

Allerwahrscheinlichst wird diese Gegend den Jesuiten überhändigt werden. Und es bangete mir schon du würdest vielleicht nach Alaska für ein Jahr abreisen bevor ich dich gesehen hätte. Es bleibt sich jetzt gleich! Wärest du nach Alaska gegangen ich hätte dich nicht gesehen, und jetzt bist du in Hartford) folglich immer "verre vrienden":

Zeer waarschijnlijk wordt dit deel van het land aan de Jezuïeten gegeven. Ik was bang dat je wellicht voor een jaar naar Alaska gezonden zou worden voordat ik je gezien had. Het blijft bij het oude. Zou je naar Alaska gegaan zijn, dan had ik je niet gezien, trouwens je bent momenteel in Hartford, daarom altijd "verre vrienden".

Aber du erinnerst dich dessen sicher noch: als verre vrienden zich terugzien. staan zij, nach den Worten von Hildebrand. voor bergen van vreugde, voor bergen van nieuws, voor bergen van hartgevoelens zonder in de eerste ogenblikken veel weten te vertellen. Wenn Gott will, wird dieser Augenblick noch einst kommen.

Maar je herinnert zeker het volgende nog: als verre vrienden zich terugzien. staan zij, volgens de woorden van Hildebrand, voor bergen van vreugde, voor bergen van nieuws, voor bergen van hartgevoelens zonder in de eerste ogenblikken veel weten te vertellen. Als God het wil zal dat moment ooit komen.

Ich nehme deinen lieben Brief zur Hand. "Bist du ziemlich gesund?" Ja, besser als voriges Jahr; ich habe gar nicht mehr zu klagen über mein (nach Sarton) "Peperkoek": ich erfreue mich der besten Gesundheit, obschon man sagen soll ich müszte krank werden, wenn man mich in meinem neuen Hause sieht; später ein Wörtchen hierüber.

Ik neem je lieve brief in de hand. "Ben je redelijk gezond?" Ja, beter dan vorig jaar. Ik heb niets meer te klagen over (naar Sarton) "peperkoek": ik verkeer ik de beste gezondheid. Ofschoon mensen zeggen dat ik ziek wordt als zij mij in mijn nieuwe huis zien, later hier meer over.

Doch es scheint mir Gott thut mit dem Menschen ungefähr wie die Jesuiten mit den Novizen: "obedientia ut cadaver" heiszt es bei jenen; und Gott sagt: "gehe: ego sum qui te confortat" im

³ John James Jonckan, vicaris generaal

⁴ Seghers is aartsbisschop C.J. Seghers, bisschop van Vancouver Island geboren in Gent 26 Dec., 1839; overleden in Alaska, 28 Nov 1886

Geistlichen und auch Körperlichen. Wir spechen von Gesundheit. Vielleicht hast du noch nicht vernommen dasz Lemmens vor sechs, sieben Monate eine neue Blutstürzung erfunden hat.

Volgens mij doet God met de mensen wat de Jezuïeten met de novicen doen: "obedientia ut cadaver" en God zegt: ga, "Ik ben die je troost" in het geestelijke en ook het lichamelijke. We spreken over gezondheid. Wellicht heb je nog niet gehoord dat Lemmens⁵ zes, zeven maanden geleden een nieuwe bloeding heeft gehad.

Schreibe es doch nicht nach Limburg: vielleicht wissen seine Verwandten nichts über jenen Unglücksfall. Er is während eines Monates in Victoria gewesen um sich aus zu ruhen, dann ist er wieder nach Nanuïmo gegangen. Seitdem habe ich nichts mehr von ihm gehört. Ich habe auch nicht viel Lust ihm zu schreiben: vor meinem Besuch. wovon ich Dir gesprochen im anderen Schreiben. sandte ich ihm drei Briefe. Aber keine Antwort.

Noem dit niet als je naar Limburg schrijft, misschien weet zijn familie niets over deze pech. Hij is een maand in Victoria geweest om uit te rusten, dan is hij weer naar Nanuïmo (*noot: Nanaimo, vlakbij Vancouver Island*) gegaan. Sindsdien heb ik niets meer van hem vernomen. Ik heb ook niet veel zin om hem te schrijven. Voordat ik hem bezocht, hierover schreef ik je in een andere brief, zond ik hem drie brieven. Maar geen antwoord.

Weiter hatte er während seiner Krankheit Zeit und Gelegenheit in Ueberflusz um mir ein Paar Worte zukommen zu laszen denn fortwährend kamen Indianer von Hesquiath in Victoria an. Doch nein. es scheint dasz er ein Feind vom Brierwechsel ist. Jedoch sind wir - des al niet te min. en even wel nothans - beste Freunde, wie du aus meiner Besuch-Geschichte gehört. heiter und munter (onleesbaar)unser Zusammentrerren.

Verder had hij tijdens zijn ziekte tijd en gelegenheid in overvloed om mij een paar woorden te schrijven want er kwamen voortdurend indianen uit Hesquiath in Victoria aan. Echter nee, het schijnt dat hij een vijand van briefwisseling is. Toch zijn wij, des al niettemin en evenwel nochtans, beste vrienden, zoals je uit mijn bezoeken verneemt, vrolijk en levendig (onleesbaar) onze ontmoetingen.

"Ich bin ziemlich zufrieden doch wirklich beneide ich Euch denn ihr habt doch eine Mission" schreibst du weiter. Dasz du nur noch ziemlich zufrieden bist. begreife ich sehr gut: Aller Anfang ist schwer. Dann ist die liebe Heimath dir noch frisch im Gedäehntnis; weiter das harte Scheiden u.s.w. Ich will es dir gern bekennen - unter uns - im Anfange war ich auch nur ziemliech zufrieden.

„Ik ben tamelijk tevreden, maar toch benijd ik jullie omdat jullie een missiepost hebben,“ schrijf je. Dat je slechts tamelijk tevreden bent begrijp ik zeer goed. Alle begin is moeilijk. Dan heb je nog steeds heimwee naar thuis en natuurlijk de scheiding enz. Ik beken je, tussen ons gezegd en gezwezen, dat ik in het begin ook slechts tamelijk tevreden was.

Alles war mir fremd; die Gegend fiel anders aus als ich mir vorgestellt hatte. Keine Wege auf der Westküste; nicht einmal Raum um einen Spaziergang zu machen: nur immer Wald und Wasser.

⁵ Lemmens: Jean Nicolaas Lemmens is geboren in Schimmert 1850, overleden in Guatemala 1897. , Hij was eerst vicaris generaal van de bisschop van Vancouver. Van 1888 tot en met 1897 bisschop van Victoria als opvolger van Charles Johannes Seghers die in december 1888 vermoord werd .

Mein Zimmerchen war eine kleine Sakristei wo Regen und Wind nach Lust und Belieben freien Eingang hatten. Unser Schlafzimmer war unter dem Dach; folglich nicht warm.

Alles was vreemd: de omgeving zag er anders uit dan dat ik mij voorgesteld had. Geen wegen langs de westkust, geen plek om een wandeling te maken, overal woud en water. Mijn kamertje was in een kleine sacristie waar regen en wind naar believe zomaar naar binnen konden komen. Onze slaapkamer was onder het dak. Dus niet warm

Unsere Decken waren morgens ganz nasz als hätte man drauszen geschlafen. Nun das Kochen, Arbeiten, Melken, Butter machen u.s.w. das Alles war mir fremd besonders da ich nie ein Freund von Arbeit war. Daher war ich nur ziemlich zufrieden. Aber es geht immer allmählich besser und schon lange her, bin ich ganz zurfieden.

Onze dekens waren `s-ochtends nat alsof je buiten geslapen had. Alleen maar koken, werken, melken, boter maken enz. Dat alles was nieuw voor mij vooral omdat ik niet echt een vriend van werken ben. Vandaar dat ik tamelijk tevreden ben. Maar het gaat al een stuk beter en sinds een lange tijd met ik helemaal tevreden.

So wird es auch dir ergehen; und ich glaube das ist der Weg von Allen. Nehme also einen Rath von deinem dich innigst liebenden, von deinem Herzensfreunde an. Er ist dieser: Sage dir: niemals will ich den Vorsatz machen von Diöcese zu ändern - in den ersten zwei Jahren; zwei Jahre will Ich ausharren, es mag gehen wie es will, es mag kommen wass will.

Zo zal het jou ook vergaan; en ik geloof dat iedereen deze weg bewandelt. Neem het advies aan van diegenen die jou het meest liefhebben. Zeg dan ook in de eerste twee jaar: nooit zal ik het plan opvatten om van diocees te veranderen. Twee jaar wil ik het volhouden. Het gaat zoals het gaat. Kome wat komen gaat.

Besteht die Lust hierhin zu kommen noch nach zwei Jahren immenfort, dann hast du noch immer Zeit genug. Zwar begreife Ich sehr gut dasz du uns beneidest. Dein gutes Herz hat sich ganz dem Herrn ergeben, und möchte alle Leiden erdulden Leib und Seele nach um nur Herzen für Jesus zu gewinnen.

Mocht je toch nog zin krijgen om na twee jaar hier te komen, dan heb je nog tijd genoeg. Ik begrijp uiteraard goed dat je ons benijdt. Jouw goede hart heeft zich helemaal aan de Heer gegeven en kan al het lijden verdragen zodat lichaam en ziel harten voor Jezus kunnen verdienen.

Auch, ist es wahr das Gute was man thut würde nicht gethan wenn man nicht hier wäre, und das ist immer (onleesbaar) Jedoch ich kann schon aus Erfahrung sprechen das Sivilisiren und Bekehren von einer Nation ist sehr schwer. Oft versorgt man eine Pflanze aufs Beste; man meint schon den Knospen der Blüthe zu sehen, dann kommt Regen, Sturm, Wind oder Frost und die Blume rottet im Keime.

Ook is het waar dat het goede dat men doet niet gedaan wordt wanneer men hier niet zou zijn en dat is altijd (... onleesbaar). Toch kan ik uit ervaring spreken dat civiliseren en bekeren van een volk erg moeilijk is. Vaak verzorg je een plant zo goed als je kunt; je denkt dat je de bloeiknoppen al ziet, maar dan komt regen, storm, wind of vorst en de bloem rot in de kiem.

Natürlich hier in Kyuquot kann noch keine Rede sein von Bekehrung. Doch in Hesquiath werden gegen Ostern 15 à 20 Vollwassene getauft werden. Das ist die Frucht von einer vierjährigen Arbeit (oder besser dreijährigen, weil durch das Erwunden von Herrn Brabant ungefähr ein Jahr verloren gegangen ist).

Natuurlijk kan er hier in Kyuquot geen sprake zijn van bekering. Maar in Hesquiath werden tegen Pasen 15 à 20 volwassenen gedoopt. Dat is de vrucht van vier jaar lang werken (of liever drie jaar, omdat door de ziekte van priester Brabant⁶ ongeveer een jaar verloren gegaan is).

Es gibt dennoch mehrere Ind. welche die hl. Taufe verlangen, doch sie sind vorläufig verwiesen weil sie doch zu schwach sind. Dieses ist ein Anfang welcher hoffentlich die besten Früchte für die Zukunft auch in den anderen Stämmen verspricht. Denn bald wird jeder Indianer die übergroße Dummheit seines Aberglaubens einsehen. Trostvoll ist es auch ein bekehrter Indianer kennt kein Böses mehr; es ist meistens sehr schwer materia zur Absolution zu finden.

Er zijn nog meer Indianen die naar de heilige doop verlangen, maar zij staan op de wachtlijst omdat ze nog te zwak zijn. Dit is hopelijk een begin van een belofte dat de beste vruchten voor de toekomst ook in de andere stammen groeit. Dan zal spoedig iedere Indiaan de enorme domheid van zijn bijgeloof inzien. Dankbaar is het ook dat een bekeerde Indiaan geen kwaad meer kent, het is nogal moeilijk om redenen tot vergeving te vinden.

Man hätte wohl früher einige zur hl. Taufe können zulassen, doch es geht hier wie in der ersten Christenzeit: zuerst gut erprobt damit keine Häuchler und Halbentschlossene als Glied der Kirche auftreten mögen.

Vroeger kon je makkelijker iemand toelaten tot de heilige doop, maar het gaat hier net zoals in de eerste Christentijd: eerst goed onderzoeken zodat er geen huichelaars en twijfelaars als lid van de Kerk intreden.

Ich könnte dir noch manchen guten Rath geben, selbst Thatsachen anführen von Priestern bei Blanken angestellt, welches Alles zum Zwecke haben würde dir den Weg zu zeigen um in Amerika glücklich zu sein. Doch ich denke der Herr De Bruycker wird dir schon manches erzählen.

Ik zou je nog vele mooie voorbeelden kunnen geven, zelfs voorbeelden van priesters die bij blanken benoemd zijn, met het doel om jou de weg te wijzen hoe je in Amerika gelukkig kunt zijn. Toch denk ik dat de heer De Bruycker⁷ jou hier veel over kan vertellen.

⁶ : priester Brabant: Augustin Joseph Brabant (1845–1912) geboren in Vlaanderen. In 1869 ging hij als eerste priester naar Victoria. In 1875 had hij zijn eerste missie aan de westkust van Vancouver in Hesquiat, noordelijk van Clayoquot Sound, waar hij 33 jaar werkte. Hij schreef een boek: Mission to Nootka 1874-1900. Dit boek werd in 1926 opnieuw uitgegeven door zijn opvolger de eerwaarde Charles Moser.

⁷ De Bruycker is Florimond de Bruycker, in 1832 in Gent geboren. Hij ging in 1862 naar Amerika en is daar veertig jaar pastoor in Willimantic. In 1873 bouwde hij daar een nieuwe kerk. Arnold was zijn assistent. De zusters van liefde kwamen uit Tilburg naar Willimantic waarvoor De Bruycker een

Weiter wurde ich mich zu sehr ausdehnen im Betreffe dieser Sache, du wurdest vielleicht denken: "der arme Clös!" "er will mir „Vorlesungen“ machen! und er ist kaum anderhalbes Jahr hier! Der "arme Clös! Wir haben ihn ja gekannt, er konnte gut das "Lied vom 'Vloere Bochsebaum“ vom Verinnolien singen.

Verder zal ik niet uitweiden over dit geval, je zult anders denken: “de arme Clos⁸, hij wil een college geven en hij is hier pas anderhalf jaar. De arme Clos. We hebben hem zeker goed gekend, hij kon uitstekende het lied over de *vloere Bochsebaum* van Verinnolien zingen.

Auch war er ein guter Actor, bes. wenn es sich galt Soldat oder Bär zu spielen. Selbst hatte er einmal Geschäfte mit Palinckx und Hänkes Jean - das ist ja weltbreit bekannt: doch Hänkes wuzzte den günstigen Augenblick nicht zu benutzen, und Palinckx leider! musste so schnell das Seminar verlassen. Er wagte es auch etliche Malen ein Glas Bier zu trinken bei Angenies und ein Schnäpschen-Süsz mit Sucker bei den Poelcheren in Simpelveld. Man könnte noch viel von ihm anholen, doch was wille er mir Ruhe geben über Amerikanische Verhältnisse! Wäre es über das Handel-Treiben mit Kälbern das liesz ich mir gefallen, denn das verstand hat er ziemlich. Und vielleicht noch in diesem Punkte würde ich seinen Rath nicht annehmen, ich war ja maître-pashé. Nun lasz den armen Clös dann ruhen.

Ook was hij een goede toneelspeler, vooral toen hij soldaat of beer speelde. Zelf had hij een keer het te doen met Palinckx⁹ en Jean Hänkes¹⁰ –iedereen kent dat verhaal- maar Hänkes wist geen goed gebruik van het moment te maken en Palinckx, jammer genoeg, moest daarom snel de bijeenkomst verlaten. Hij durfde het zelfs ettelijke malen bier bij Angenies¹¹ te drinken en een zoete borrel met suiker bij Poelcheren¹² in Simpelveld. Je kunt veel over hem zeggen, maar mij iets vertellen over de Amerikaanse verhoudingen, nee. Zou hij mij over de kalverenhandel vertellen dan zou ik dat accepteren omdat hij daar meer verstand van heeft. En wellicht zou ik nog steeds niet zijn advies aannemen, ik ben maar maître-pashé. Laten we de arme Clös rusten.

Dem Befehle unseres Bischoffes sollte Brabant meine Kirche bauen nebst Haus, und ich sollte während der Zeit in Hesquiath verbleiben. In vier Monaten wollte man zu Ende sein: et woër evel geflöt. Ich kam dann den 30 Dec. 1877 in meine Pfarre an, und noch nichts vollendet; es sind jetzt schon drei Wochen her und der Schreiner ist noch immer nicht am arbeiten.

In opdracht van onze bisschop moest Brabant mijn kerk naast het huis bouwen en ik moet in die tijd in Hesquiath verblijven. Na vier maanden moest het klaar zijn: *et woër evel geflöt* (=ijs en weder dienende). Ik kwam op 30 januari 1877 in mijn parochie aan en niets was klaar. Er zijn nu drie weken voorbij en de timmerman is nog steeds niet begonnen.

klooster bouwde. Hij overleed daar in december 1902. Arnold ligt bij hem onder het zelfde grafmonument begraven.

⁸ Clös, Clos of Kleus. Deze naam komt een paar keer voor in de brieven. Waarschijnlijk was het een leraar aan het Amerikaans College in Leuven. Hij ging ook als missionaris naar Amerika.

⁹ Palinckx was waarschijnlijk leraar aan het Amerikaans College in Leuven

¹⁰ Jean Hänkes: geen idee.

¹¹ Caféhouder in Simpelveld?

¹² Idem

Kirche und Haus sind aus viereckigen Bäumen gemacht; diese legt man aufeinander und machen die Mauern aus. Die Kirche wird so ohne Gewölbe und weitere Verzierungen stehen bleiben: bekehren die Indianer sich. dann wird sie auch einst vollendet werden. Sie hat 45 zu 26 Fusz ungefähr wie die Kirche von Orsbach; und das Haus (jetzt bloß mit einem Dach versehen) hat 20 zu 26 Fusz; ist im nämlichen Gebäude mit der Kirche, so daß die Sakristei in meinem Hause ist.

Kerk en huis zijn uit vierkanten bomen gebouwd; deze legt men op elkaar en zo heeft men muren. De kerk is zonder gewelf en verdere versieringen. Bekeren de Indianen zich dan zal die afgemaakt worden. Zij is ongeveer 45 bij 26 voet, (13,5 x 8 meter) zoals de kerk van Orsbach¹³. Het huis heeft momenteel alleen een dak en is 20 bij 26 voet (6 bij 8 meter) en is in hetzelfde gebouw als de kerk zodat de sacristie in mijn huis is.

Auszerdem wird das Haus unterschlagen. Hierdurch entsteht ein groszes Zimmer für die Indianer, ein kleines für mich, und die Sakristei soll als Schlafzimmer dienen. Auszerdem soll ich noch in den andern Stämmen wenigstens zwei Kirchen bauen, ohne Hilfe eines Schreiners, ohne Geld. Die Wilden geben mir Bretter, durch sie verfertigt mit einem kleinen Beile; das Dach wird ebenfalls aus diesen Brettern bestehen müssen.

Bovendien wordt het huis opgedeeld. Hierdoor krijg je een grote kamer voor de Indianen, een kleine voor mij en de sacristie wordt de slaapkamer. Bovendien moet ik bij andere stammen minstens twee kerken bouwen, zonder hulp van een timmerman, zonder geld. De wilden geven mij hout dat zij met een bijltje gehakt hebben; het dak zal uiteindelijk uit deze stukken hout bestaan.

Die Fenster, so wie hier, einfache Hausfenster will ich auf meine Rechnung bestellen: die Mission ist arm und kann nichts mehr ertragen nach dem Bau der Kirche hier. Mein Koffer ist noch nicht hier. Ich habe keine anständige Hose mehr um nach Victoria zu gehen. Dennoch könnte ich eine kaufen hier, da ein "Atheu" hier in der Nähe Winkel hält. Doch ich thue es nicht, der Kosten wegen: und Geld habe ich nicht.

De ramen, zoals deze, wil ik op eigen rekening bestellen. De Missiepost is arm en kan niet meer uitgeven dan de bouw van de kerk. Mijn koffer is nog steeds niet hier. Ik ben geen fatsoenlijke broek meer om naar Victoria te gaan. Ik kan er hier wel een kopen omdat een "atheu"¹⁴ hier een buurt winkel heeft. Maar ik doe het niet, het is te duur en geld heb ik niet

Ich schreibe dir dieses. doch als Geheim damit du diese Gegend gut kennen mögest. Auch geschieht es (wieder unter uns) daß man oft in einem Monat kein Fleisch sieht, oft kein Brod oder Kartoffeln hat u.s.w. Ein Brief empfangen van Prof. Custers u. Wil. Lausberg aber beinahe ein Jahr nichts van Hause gehört. Dein dich innigst liebender Freund Joseph.

Kantaantekening: den 16. Febr. (1878) Ich bin in Victoria, meine Bücher, meine Kleider sind hier noch nicht.

Ik schrijf je dit in het geheim zodat je de omgeving eventueel goed leert kennen. Ook gebeurt het (weer tussen ons) dat men meerdere keren per maand geen vlees ziet of brood of

¹³ Dorpje bij Aken

¹⁴ Wellicht bedoelt hij een ongelovige, een atheïst.

aardappels ziet. Een brief ontvangen van professor Custers en Wil. Lausberg maar bijna alweer een jaar niets van het thuisfront gehoord. Jouw dierbare vriend Joseph¹⁵.

Kanttekening: op 16 februari (1878): Ik ben in Victoria, mijn boeken, mijn kleren zijn nog steeds niet hier.

¹⁵ Joseph is Joseph Nicolaye (Holset 1850-1932) studeerde eerst in Rolduc en later aan het groot seminarie in Roermond. In 1875 werd hij priester gewijd en kapelaan in Eijgelshoven. In 1876 vertrok hij als missionaris naar Alaska waar hij 18 jaar lang onder de Indianen leefde. In 1889 werd hij naar Vancouver geroepen. Daar werd hij vicaris generaal. In 1916 publiceerde hij zijn *Vancouver Eiland, Herinneringen uit het missionarisleven*. In 1926 verscheen een boek over de dagboeken van bisschop Lemmens en Joseph Nicolaye met de titel: *Reminiscences of the West Coast of Vancouver Island*. Dit werd geschreven door de eerwaarde Moser, opvolger van eerwaarde Brabant.